

Københavns reformationshistorie, her med hovedvægten på årsagerne til de forskellige forløb, som reformationen får i de to byer. I *Martin Schwarz Laustens* artikel »Weltliche Obrigkeit und Kirche bei König Christian III. von Dänemark (1536-1559). Hintergründe und Folgen« gøres tilsvarende rede for selve reformationens officielle indførelse i Danmark. Læst i forlængelse af hinanden vil de to artikler således være særdeles velegnede til at give den udenlandske læser besked om selve begivenhedsforløbet i den danske reformationshistorie. For den danske læser vil det imidlertid være mere naturligt at gå direkte til de to forskeres mere udførlige arbejder på dansk, som artiklerne her kan betragtes som sammenfatninger af.

Ninna Jørgensen spiller kvikt den bold videre, som Bernd Moeller har bragt på banen, men det er faktisk undtagelsen i denne bog. Som helhed må nok siges, at det ikke er lykkedes at gennemføre hovedideen med bogen. Det spændingsforhold mellem de udenlandske og de danske bidrag, der kunne være med til at give nye impulser til den fortsatte udforskning af den danske reformation, kommer ikke rigtig i stand. Bogen består af en række artikler om udenlandsk reformationshistorie, der stort set ikke behandler eller tager hensyn til danske forhold, og en række artikler om dansk reformationshistorie, der for hovedpartens vedkommende desværre er en slående illustration af udgiverens indledende bemærkning om den alt for isolerede danske reformationsforskning. Alt for mange af de danske bidrag udmærker sig netop ved at se bort fra den internationale baggrund, ved ikke at afprøve hypoteser fra udenlandsk reformationsforskning på dansk materiale, ved ikke at anlægge komparative betragtninger, henviser til udenlandske paralleller eller inddrage udenlandsk litteratur.

I forlængelse af disse bemærkninger må det være på sin plads at udtrykke forundring over, at den symposieplanlæggende gruppe i sin tid totalt ignorerede hele den udenrigs- og religionspolitiske side af reformationshistorien, som ellers netop frembyder et skæringspunkt mellem det danske og det internationale. I en sådan sammenhæng kunne man f.eks. have bedt en udenlandsk forsker give en vurdering af den danske reformations betydning på europæisk plan, og man kunne måske også have rådet bod på den mangel ved den foreliggende bog, at der stort set ikke findes et ord om de andre nordiske lande – som om de ikke også var en del af den internationale baggrund for den danske reformation.

De fremførte kritiske bemærkninger skal ikke tages som udtryk for, at der er kommet en dårlig bog ud af foredragene fra det reformationshistoriske symposium i 1986. Bogen har faktisk noget at byde på – om end nok især i relation til det internationale publikum, der vel også er den primære målgruppe. De danske bidrag vil være velegnede til at give udenlandske læsere en up-to-date viden om den danske reformationshistorie og et førstehåndsindtryk af det arbejde med dens udforskning, som danske historikere og teologer foretager. Og de udenlandske forskeres artikler skal nok blive påskønnet som de velkrevne og centrale bidrag til den almindelige reformationshistorie, de er. *Die dänische Reformation vor ihrem internationalen Hintergrund* er en bog, som dansk reformationsforskning godt kan være bekendt at vise frem som en smuk markering udadtil af den danske reformations 450 års jubilæum.

Per Ingesman

Leon Jespersen og Asger Svane-Knudsen: *Stænder og magtstat. De politi-*